

PEREHDYTYSKANSIO JOUTSAN
SAIRAANKULJETUS OY: LLE

Hankeistettu opinnäytetyö

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö AMK
Syksy 2010
Petri Mustonen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala
Hoitotyön koulutusohjelma

PETRI MUSTONEN: Perehdytyskansio Joutsan sairaankuljetus oy:lle
Hankeistettu opinnäytetyö

Hoitotyön opinnäytetyö, 22 sivua, 1 liite

Syksy 2010

TIIVISTELMÄ

Joutsan Sairaankuljetus oy on yksityinen sairaankuljetus yritys, joka toimii Joutsan ja Luhangan kunnan alueella. Yrityksen tehtävä on toteuttaa kiireetöntä sekä kiireellistä sairaankuljetusta. Joutsan Sairaankuljetus toimii yhdellä ambulanssilla ja tarvittaessa toisella vara-ambulanssilla.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa perehdytyskansio uusille sairaankuljettajille, virassa oleville sairaankuljettajille ja ensihoidon opiskelijoille. Perehdytyskansio tuli tarpeeseen, koska Joutsan sairaankuljetuksella ei ollut aiemmin perehdytysmateriaalia, eikä kansioita johon olisi koottu työssä tarvittavat ohjeistukset sekä hoito-ohjeet. Perehdytyskansio helpottaa uuden työntekijän sekä opiskelijan työn aloitusta sekä toimii virassaolevien sairaankuljettajien muistin virkistäjänä. Tavoitteeni oli luoda selkeä ja ajantasainen perehdytyskansio, jota on helppo päivittää tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön teoreettisen osuuden tarkoituksena on tarkastella ensihoitoa ja sen eri toimintamalleja. Sairaanhoidajan ja ensihoitajan valmiuksia ja vaatimustasoa työskennellä ensihoidossa tarkastelin myös teoria osuudessa. Tehtävänä on myös miettiä mitä on hyvä perehdyttämisen ja minkälainen perehdytysmateriaalin tulee olla. Toteutin opinnäytetyön hankeopinnäytetyönä, jonka tavoitteena oli saada konkreettinen tuotos työelämään.

Avainsanat: Ensihoito, Perehdytys, Perehdytyskansio, Hankeistettu opinnäytetyö, Sairaanhoidaja AMK ja Ensihoitaja AMK.

Lahti University of Applied Sciences
Faculty of Social and Health Care
Degree Programme in Nursing

PETRI MUSTONEN: Introduction folder for Joutsa Sairaankuljetus Ltd
Project thesis

Bachelor's Thesis in Nursing 22 pages, 1 appendix

Autumn 2010

ABSTRACT

Joutsa Sairaankuljetus Ltd is a private ambulance service that operates in Joutsa and Luhanka municipality areas. The company provides both leisure and urgent ambulance services. Joutsa ambulance service operates with one ambulance and if needed also with a second auxiliary ambulance.

The goal of this final project is to provide an introduction folder for paramedics who are new or already working and for nursing students who study to be a paramedic. The introduction folder was needed because Joutsa ambulance service did not have any introduction material or a folder that contains all the instructions and guidelines necessary at work. The introduction folder helps a new paramedic and nursing students to start working in the ambulance and it also serves as a reminder for paramedics who are already working for the company. The goal of this final thesis was to create a clear up-to-date introduction folder that is easy to update in the future.

The theory part of this bachelor's thesis covers first aid and its different patterns. I also reviewed in the theory part the readiness and requirements for nurses and paramedics to work in the first aid field. One of the tasks was to think what good introduction is like what the criteria of a good introduction material are.

Keywords: First aid, introduction, introduction folder, registered nurse, paramedic, project thesis

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	HANKKEEN MÄÄRITTELY	2
2.1	Hankkeen tarkoitus ja tavoite	3
2.2	Hankkeen vaiheet	3
3	ENSIHOITO	5
4	VALMIUDET TOIMIA ENSIHOIDOSSA SAIRAANHOITAJA AMK JA ENSIHOITAJA AMK	6
5	PEREHDYTYKSEN	9
5.1	Hyvä perehdytys	9
5.2	Apumateriaalit perehdytykseen	10
6	PEREHDYTYSKANSION SISÄLTÖ	12
7	HANKKEEN TOTEUTUS JOUTSAN SAIRAANKULJETUKSELLE	14
7.1	Perehdytyskansion toteutus ja yhteistyö Joutsan sairaankuljetuksen kanssa	15
7.2	Hankkeen tavoitteiden toteutuminen	16
8	POHDINTA	18
	LÄHTEET	20
	LIITTEET	22

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on perehdytyskansio Joutsan sairaankuljetus oy:n työntekijöille, uusille sairaankuljetuksen työntekijöille ja sairaankuljetukseen tuleville ensihoidon opiskelijoille. Aihe tuli esille kun keskustelin Joutsan sairaankuljetuksen esimiehen kanssa. Heillä oli tarve työlle, johon pystyisi yhdistämään kaikki tarvittavat ohjeet ja joka, olisi helppo ottaa esille perehdytystilanteissa ja kerrattaessa muuttuvia ohjeistuksia. Aikaisemmin Joutsan sairaankuljetuksessa ei ole ollut vastaava perehdytysmateriaalia. Opinnäytetyö on siis työelämän tarpeesta lähtevä hankkeistettu opinnäytetyö.

Perehdytyskansion tavoitteena on tulla työn tueksi sairaankuljetuksessa työskenteleville sairaankuljettajille ja uusien työntekijöiden perehdyttämisen apuvälineeksi ja sairaankuljetukseen tulevien ensihoidon opiskelijoiden harjoittelun tueksi. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda ajantasainen ja selkeä perehdytyskansio, jota on helppo päivittää tarvittaessa. Opinnäytetyö tulee aluksi työntekijöiden käyttöön paperiversiona, joka on aina helppo ottaa esille kun sitä tarvitaan, jatkossa on mahdollista myös muuttaa työ sähköiseen muotoon.

Työn teoria osuudessa käyn läpi hankkeen tarkoituksen ja tavoitteet. Selvennän myös hankkeen erivaiheet ja niiden tarkoituksen työn edetessä. Keskeisinä käsitteinä käyn läpi ensihoitoa ja sen nykytilaa Suomessa, lyhyesti esittelen myös Joutsan sairaankuljetuksen. Kuvaan myös sairaanhoitaja AMK:n ja ensihoitaja AMK:n valmiuksia toimia koulutuksen jälkeen ensihoidossa. Käyn läpi mitä on perehdytys, minkälaista on hyvä perehdyttäminen ja minkälaista perehdytysmateriaalin on oltava, jotta se on hyödyksi perehtyjälle. Työn lopuksi pohdin lähtökohtia tälle hankkeistetulle opinnäytetyölle, käyn läpi perehdytyskansion toteutusta ja lopuksi pohdin tavoitteiden toteutumista ja jatko- hankkeita työn jälkeen.

2 HANKKEEN MÄÄRITTELY

Hanke on tehtäväkokonaisuus, joka on selkeästi aikataulutettu ja jolle on asetettu selvät tavoitteet. Jokaisella hankkeella on omat yksilölliset tavoitteensa joilla pyritään kuvaamaan sitä muutosta, jonka on tarkoitus toteutua hankkeen hyödynsaajien kannalta. Vaikka hanke on itsessään kestoaltaan rajoitettu ja kertaluonteinen, sillä pyritään hankkeen kohteessa pitkäaikaiseen kehitykseen. (Silfverberg 2007, 5) Omassa opinnäytetyössäni pyrin saamaan tavoitteet realistisiksi, jotta työpaikallani opinnäytetyö tulisi käytännön työn tueksi. Tarkastelen tavoitteita tarkemmin työn edetessä. Ennen työn aloitusta pyrin suunnittelemaan ajankäytön mahdollisimman tarkkaan, jotta ongelmakohtia ei ilmenisi työn aikana.

Opinnäytetyössä tulisi näkyä tekijän oppineisuus aiheesta, kun taas hankemuotoisessa opinnäytetyössä on tärkeää myös, että toimeksiantaja saisi vastauksia konkreettisiin kysymyksiin ja ohjeistuksia käytännön työhön. (Hankkeesta julkaisuksi 2005, 66) Itseäni kiinnostaa akuuttihoito, koska olen jo ehtinyt työskennellä sairaankuljetuksessa usean vuoden ajan. Oli luontevaa suunnitella ja miettiä opinnäytetyötä, josta olisi itselle oppimisen kannalta hyötyä ja johon saisi vielä liitettyä työelämälähtöisyyden.

On suositeltavaa, että hankeopinnäytetyölle löytyisi yhteistyötaso eli toimeksiantaja suoraan työelämästä. Hankeopinnäytetyö, jolla on toimeksiantaja työelämästä, tukee hyvin myös ammatillista kasvua, koska on myös sanottu että työelämän muutokset menevät edellä ja koulutus seuraa perässä. (Vilkka & Airaksinen 2004, 16-17) Itselleni hankeopinnäytetyö oli luonnollinen valinta, koska olen koko opiskelun työskennellyt aktiivisesti Joutsan sairaankuljetuksessa ja nyt minulla on opinnäytetyön kautta mahdollisuus kehittää sekä omaa että työpaikan toimintaa.

2.1 Hankkeen tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa perehdytyskansio sairaankuljettajille ja opiskelijoille Joutsaan. Joka olisi apuna käytännön työssä, ja yksi työkalu työpäivällä kohti jatkuvaa kehitystä. Ja että työntekijöiden olisi helppo omaksua se yhdeksi apuvälineeksi työssä ja siihen olisi helppo palata tarvittaessa.

Perehdytyskansion tavoite on olla työn tukena virassa oleville työntekijöille, mutta myös olla apuna uusien työntekijöiden perehdytyksessä Joutsan sairaankuljetuksessa. Opiskelijoille perehdytyskansio on tärkeä, koska harjoittelut ovat yleensä aika lyhyitä eikä perustietoa välttämättä vielä ole kovin paljon. Näin perehdytyskansioista on helppo omaksua perustietous, jotta pääsee paremmin harjoitteluun sisälle. Työn tarpeellisuus tuli ilmi keskustellessamme Joutsan sairaankuljetusesimiehen kanssa mahdollisista kehittämiskohteista sairaankuljetuksessa. Perehdytyskansion tarkemmasta sisällöstä kävimme useita keskusteluja Joutsan sairaankuljetuksen työntekijöiden kanssa.

2.2 Hankkeen vaiheet

Hankkeen ensimmäistä vaihetta kutsutaan määrittelyvaiheeksi, jossa pyritään määrittelemään kyseisen hankkeen tarve. Alussa on hyvä miettiä hankkeen onnistumiseksi kysymyksiä, kenelle hanke tehdään, minkälaista hanketyyppiä työssä tulisi käyttää, minkälainen kohderyhmä hankkeella on ja minkä takia hanke tulisi toteuttaa. (Virtanen 2000, 74) Yhteistyö heti alkuvaiheessa työelämän kanssa on tärkeää. Työn alkuvaiheessa aloitteen työhön tulisikin lähteä hyödynsaajilta, mietittäessä heidän tarpeitaan ja valintojaan. (Silfverberg 2007, 7)

Oma mielenkiintoni akuuttihoitoa kohtaan ohjasi hakemaan opinnäytetyöaihetta sairaankuljetuksesta. Keskustelimme Joutsan sairaankuljetusesimiehen kanssa heidän tarpeistaan tällä hetkellä, ja esille tuli perehdytyskansio, johon voisi liittää

eri kokonaisuuksia hoitotyöstä. Aiheen merkittävyyttä lisää vielä se, että nykypäivänä hoitoalalla opiskelijoiden ja työntekijöiden vaihtuvuus on suurta. Hyvän perehdytyksen tärkeys siis korostuu myös pienemmissä organisaatioissa.

Projekti tulee suunnitella tarkasti ja mahdollisimman realistisesti. Suunnitteluvaiheessa tulee miettiä tarkkaan projektin tavoitteita, aikataulua ja resursseja, jotta lopuksi päästäisiin toivottuihin tuloksiin. Työn edetessä voi tulla kohtia, joissa voi joutua muuttamaan hankesuunnitelmaa. (Virtanen 2000, 74- 75) Työn alussa pyrin suunnittelemaan oman työn aikataulun mahdollisimman tarkkaan. Työn rajamisesta keskustelimme paljon myös Joutsan sairaankuljettajien kanssa. Työn edetessä jouduin huomioimaan muuttuvat tekijät ja aika usein jouduin miettimään myös suunnitelmaa uudelleen.

Näkyvin vaihe hankkeessa on toimeenpanovaihe, joka tulee suunnitelmavaiheen jälkeen. Tarkoituksena tässä vaiheessa on pyrkiä saavuttamaan hankkeelle asetetut tavoitteet. (Virtanen 2000, 75) Tässä vaiheessa työssäni kokosin ensin teorian tiedot työhön, jonka jälkeen aloin työstämään itse perehdytyskansiota Joutsan Sairaan- kuljetus Oy:lle.

Hankkeen viimeinen vaihe eli päätösvaihe on osaltaan riippuvainen siitä, minkälaiseksi hanke on suunniteltu. Hankkeen päätösvaiheessa tehdään jälkikäteisarviointia, jossa tarkastellaan kriittisesti hankkeen tavoitteiden toteutumista ja hankkeella aikaansaatuja vaikutuksia. (Virtanen 2000, 77) Toteutetun hankkeen arvioitsijan tulisi olla ulkopuolinen, joka ei ole ollut osallisena työn suunnittelussa tai toteutuksessa. On myös mahdollista, että hankkeen arviointi toteutetaan itsearviointina. Tämä työskentelytapa edellyttää avointa ja itsekriittistä asennetta sekä rohkeutta tunnustaa omia mahdollisia virheitään ja ongelmakohtiaan. (Silfverberg 2007, 12-13)

3 ENSIHOITO

Ensihoito määritetään asianmukaisen koulutuksen saaneen henkilön tekemäksi tilannearvioksi ja hänen antamukseen välittömäksi hoidoksi, jolla sairastuneen tai vammautuneen potilaan elintoiminnot pyritään käynnistämään, ylläpitämään ja turvaamaan tai terveydentilaa pyritään parantamaan perusvälineillä, lääkkeillä tai muilla hoitotoimenpiteillä. (Määttä 2008, 27) Nykyään ambulanssitoiminnasta puhuttaessa käytetään ensihoitotermiä, kun aikaisemmin puhuttiin sairaankuljetuksesta. Ensihoito jaetaan nykyisin perustasoiseen sairaankuljetukseen, ja hoitotasoiseen sairaankuljetukseen.

Sairaankuljetus ja ensihoito ovat terveydenhuollon palveluita ja ne ovat tarkasti määritetty kansanterveyslaissa, laissa erikoissairaanhoidosta ja sairaankuljetusasetuksessa (Määttä 2008, 28). *Kansanterveyslain* (66/1972) perusteella kunta on velvollinen järjestämään sairaankuljetuksen alueellaan. Sairaankuljetuksen vastuuyksikköinä toimivat terveyskeskukset. Ensihoitopalvelun tulee pystyä auttamaan kaikkia asiakkaitaan, myös hätätilapotilaita, jotka tarvitsevat ensihoitoa. (Castrén, Kinnunen, Paakkonen, Pousi, Seppälä & Väisänen 2005, 9) *Sairaankuljetusasetus* (565/1994) määrittelee ensihoidon, sairaankuljetuksen, perus- ja hoitotason sairaankuljetuksen sekä terveyskeskuksen että sairaanhoitopiirin tehtävät. Kunta valvoo ja ohjaa perustasoista sairaankuljetusta kun taas sairaanhoitopiiri ohjaa ja valvoo hoitotasoista sairaankuljetusta. *Laki potilaan asemasta ja oikeuksista* (785/1992) vaikuttaa merkittävästi ensihoitopotilaan asemaan. Laki korostaa potilaan itsemääräämisoikeutta ja tietosuoja. Potilaslaki korostaa perusteellisen harkinnan, konsultaation ja kirjaamisen merkitystä. (Määttä 2008, 28)

Perustason sairaankuljetuksella tarkoitetaan sellaista hoitoa sekä kuljetusta, jossa on riittävät valmiudet valvoa potilasta ja huolehtia hänestä siten, ettei hänen tilansa kuljetuksen aikana odottamatta huonone. Perustason sairaankuljetuksessa on mahdollisuudet aloittaa yksinkertaiset henkeä pelastavat toimenpiteet. (Määttä 2008, 27) Kunnissa, joissa on useampi ambulanssi, suurin osa autoista on perus-

tasoisia. Suuntauksena kuitenkin on koulutustason nosto sekä hoitotasosten ambulanssien lisääminen.

Hoitotason sairaankuljetuksella tarkoitetaan valmiutta aloittaa potilaan hoito tehostetun hoidon tasolla ja toteuttaa kuljetus siten, että potilaan elintoiminnot voidaan turvata (Määttä 2008, 27). Hoitotasoiselle sairaankuljetukselle kuuluu hoito-ohjeiden mukainen lääkkeellinen ensihoito, ja tarvittaessa pystytään lääkärin konsultaation turvin aloittamaan esim. sydäninfarkti liuotus ensihoidossa.

4 VALMIUDET TOIMIA ENSIHOIDOSSA SAIRAANHOITAJA AMK JA ENSIHOITAJA AMK

Tässä kohdassa tarkastelen Sairaanhoidajan AMK:n ja Ensihoitaja AMK:n valmiuksia ja osaamistavoitteita toimia ensihoidossa. Ensihoidossa pystyy työskentelemään myös opistotasoisella koulutuksella esim. lähihoitaja/ensihoito, lääkintävahtimestari ja pelastaja-sairaankuljettaja, mutta työssäni rajaan tarkastelun ammattikorkeakoulutasoon. Nykypäivän suuntaus ja sairaanhoitopiirin ohjeistus onkin että hoitotasolla työskentelisi vain AMK-taustaisia hoitajia.

Ammattikorkeakoulusta valmistuvilta edellytetään yhteiskunnan ammattikorkeakoulutukselle asettamien yleisten ammatillisten valmiuksien hallintaa ja tietyn ammattitoiminnan asiantuntijaosaamista. Ammatinharjoittajalta edellytetään oman erityisalan asiantuntemuksen perustumista laaja-alaisesti sekä sosiaali- ja terveysalan toiminnan yhteisiin lähtökohtiin että terveydenhuollossa yleisesti hyväksytyihin arvoihin, toimintaperiaatteisiin ja toiminnan painotuksiin. Terveysalan osaaminen perustuu työtä ohjaaviin arvoihin, etiikkaan, jatkuvasti uusiutuvaan ja laaja-alaiseen, monitieteiseen tietoperustaan ja käytännölliseen osaamiseen sekä sosiaaliin ja vuoro-vaikutuksellisiin taitoihin. Merkityksellistä on toiminnan perustuminen tutkittuun tietoon ja näyttöön sekä harjaantuminen ammattitoiminnan kehittämisessä tarvittavaan tutkimus-, kehittämis- ja muutos-osaamiseen. Ter-

veydenhuollon tehtävissä oman alan asiantuntijaroolin merkitys kasvaa väestön koulutustason kohotessa, työelämän muuttuessa ja teknologian kehittyessä. (Opetusministeriö 2001)

Terveysalalla korostuvat erityisesti taidot, joita tarvitaan asiakaslähtöisessä työssä, oman työn kehittämässä monitahoisessa toimintajärjestelmässä, työyhteisössä työntekijänä, johtajana ja kehittäjänä toimimisessa sekä taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnassa terveystalouden ja kuntoutuksen tehtävää toteutettaessa. Toiminnassa edellytetään käytännöllistä osaamista, joka perustuu tutkittuun tietoon sekä hyväksi todettuihin käytäntöihin. Vastuullisuus työssä tarkoittaa herkkyyttä vastata asiakkaiden tarpeisiin ottaen huomioon heidän kulttuurisen taustansa, elämäntilanteensa ja voimavaransa sekä potilaan osallistumisen päätöksentekoon palvelutilanteissa. (Opetusministeriö 2001)

Tulevina vuosina yhteiskunnallisista muutoksista lisääntyvä muuttoliike, väestön ikääntyminen, mielenterveysongelmat, asiakkaiden moniongelmaisuus, syrjäytyneisyys ja työelämän muutokset asettavat uusia haasteita koko terveystalouden osaamiselle. (Opetusministeriö 2001)

Sairaanhoitaja AMK

Sairaanhoitajan ydinosaamiseen kuuluu terveyttä edistävä ja ylläpitävä, sairauksia ehkäisevä, kärsimyksiä lievittävä ja kuntouttava hoitotyö. Sairaanhoitaja auttaa eri-ikäisten potilaiden lisäksi myös heidän läheisiään kohtaamaan sairastumisen, kriisin, vammautumisen ja kuoleman, jolloin ammatillista tukea sekä ohjausta tarvitaan niin psyykkisissä, fyysisissä kuin sosiaalisissakin ongelmissa. Sairaanhoitajan tulee osata auttaa asiakkaita ja potilaita yhteistyössä muiden sosiaali- ja terveystalouden ammattilaisten kanssa hoitotyön keinoin. (Metropolia 2010)

Sairaanhoitajan tulee tuntea sosiaali- ja terveysalan toimintajärjestelmä sekä osata kehittää terveydenhuollon palveluja. Sairaanhoitajalla on valmiudet soveltaa työssään uusinta tutkittua tietoa ja yhdistää sitä jo käytännössä hyväksi koettuun hoitotyöhön. Ydinosaamiseen kuuluvat niin tiedon hankinnan osaaminen kuin tiedon kriittinen arviointi, joita hän käyttää toimintansa perusteena sekä työyhteisönsä kehittämiseksi että arvioinnissa. Sairaanhoitajan toiminta edellyttääkin vahvaa eettistä osaamista ja ammatillista ongelmanratkaisukykyä sekä päätöksentekotaitoa. Sairaanhoitajan koulutuksen laajuus on 210 opintopistettä, 3,5 vuotta. (Metropolia 2010)

Ensihoitaja AMK

Ensihoidon opiskelija suorittaa koulutusohjelmassaan niin ensihoitajan kuin sairaanhoitajankin ammattikorkeakoulututkinnot. Opiskelijat saavat valmistuttuaan kaksi tutkintonimikettä, ensihoitaja (AMK) ja sairaanhoitaja (AMK). Ensihoitajat laillistetaan terveydenhuollon ammattihenkilöiksi sairaanhoitajina. Ensihoitajan koulutuksen laajuus on 240 opintopistettä, 4 vuotta. (Metropolia 2010)

Ensihoitajakoulutuksen tavoitteena on kouluttaa opiskelijoista sairaalan ulkopuolisen ensihoitotyön asiantuntijoita, jotka vastaavat äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan hoitamisesta yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Lisäksi ensihoitajat ohjaavat ja tukevat niin yksilöitä kuin yhteisöjäkin erilaisissa akuuteissa, terveyteen liittyvissä tilanteissa elämän eri vaiheissa. Ensihoitajan työssä korostuvat asiakaslähtöisyyden sekä tilanneherkkyyden lisäksi myös hyvät yhteistyö- sekä vuorovaikutustaidot. Ensihoitajalta edellytetään hyvää stressinsietokykyä ja kykyä tehdä päätöksiä äkillisesti muuttuvissa tilanteissa. Ensihoitajan työssä tulee huomioida työn fyysinen kuormittavuus. (Metropolia 2010)

Akuuttipuolen työnantajat arvostavat ensihoitajan koulutuksen aikana hankkimaa syvempää tietämystä ja osaamista nykypäivän ensihoidosta.

5 PEREHDYTYS

Perehdyttäminen on perinteisesti uuden työntekijän opastamista työhön, työyhteisöön ja ympäristöön. Lainsäädäntö velvoittaa perehdyttämään ja työstä suoriutuminen pakottaa siihen. Perehdyttäminen on tarpeen uuden tulokkaan tullessa työyhteisöön, mutta lisäksi mm. kesätyöntekijän ja harjoittelijan tullessa työyhteisöön sekä vanhan työntekijän siirtyessä uuteen tehtävään. (Raivio 2010, 4). Kankaan (2000, 4) mukaan perehdyttämisellä tarkoitetaan kaikkia niitä toimia, joilla perehdytettävä oppii tuntemaan työpaikkansa sekä sen toiminta-ajatuksen, liike- tai palveluidean, työtoverit ja mahdollisesti asiakkaat, sekä hänen työhönsä liittyvät työtehtävät ja odotukset.

5.1 Hyvä perehdytys

Hyvä perehdyttäminen tukee uuden työntekijän työhyvinvointia ja sitoutumista työhön sekä organisaatioon. Perehdyttäminen suojaa työuupumiselta ja työstä etääntymiseltä sekä lisää onnistumisen tunnetta. Työpaikan kannalta hyvin perehdytetty työntekijä on nopeammin antamassa odotetun työpanoksensa työyhteisölle ja tämä taas vaikuttaa tuloksentekoon. Hyvä tulos perehdytyksessä on saavutettu silloin, kun työntekijä voi hyvin, kun hän hallitsee työnsä, osaa ja oppii sekä pääsee näyttämään taitonsa. Hyvään perehdytykseen ei riitä että opetellaan pelkästään perinteiset työmenetelmät, silloin opitaan vain mitä välittömät tehtävät edellyttävät. Työntekijän ammatillisilla taidoilla ja asenteella on hyvin suuri vaikutus siihen millaisen työnjäljen työntekijä jättää esim. millaista hoitoa potilas saa. (Lahti 2007, 20)

Hyvä perehdytys ei synny ilman hyvää perehdyttäjää. Perehdyttäjän tehtävän kuva onkin laaja ja perehdyttäjän pitäisikin pystyä hyvään lopputulokseen kaikkien kannalta. Tulisi miettiä etukäteen ketkä perehdyttävät ja millaiset tiedot, taidot, asenteet ja valmiudet perehdyttäjillä on perehdytykseen. Tulisi muistaa että jokainen ammattitaitoinen ihminen ei ilman muuta ole hyvä perehdyttäjä. Siksi onkin

tärkeä selvittää perehdyttäjien kehittämistarpeet ja tarvittaessa pyrkiä järjestämään heille koulutusta näissä asioissa. (Kangas 2000, 7)

Uusi työntekijä tulisi ottaa innostuneesti ja kiinnostuneesti vastaan. Uuden työntekijän ensimmäinen päivä uudessa työpaikassa on hyvin tärkeä, jolla onkin taipumus säilyä mielessä pitkään. Työpaikalla tulisi suunnitella uuden työntekijän tuloa jo etukäteen ja työnantajan tehtävä on kertoa työntekijöille uudesta työntekijästä. Tulovaiheeseen tulisi varata riittävästi aikaa, sillä myönteinen ensivaikutelma antaa työntekijälle hyvän kuvan työyhteisöstä, hänen arvostamisestaan ja varmistaa yhteistyön kehittymisen. (Lahti 2007, 23)

Perehdyttäminen vie aikaa mutta siihen kannattaa panostaa sillä perehdyttämiseen käytetty aika tulee monin kerroin takaisin, mikäli perehdyttäminen on suunniteltu hyvin, se toteutetaan laadukkaasti, sen tuloksia seurataan ja arvioidaan sekä perehdyttämistä pyritään kehittämään jatkuvasti. (Lahti 2007, 23) Perehdyttämisen suunnittelu sisältää mm. perehdyttämisen tavoitteiden asettamisen ja tilanteisiin valmistautumisen. Suunnitelman tuloksena syntyy suunnitelma jonka mukaan perehdytystä lähdetään toteuttamaan. Suunnitelmallisuus tuo toimintaan johdonmukaisuutta ja tehostaa sitä. (Kangas 2000, 7)

5.2 Apumateriaalit perehdytykseen

Perehdytyksen suunnitteluun kuuluu myös perehdytysohjelmien tekeminen. Perehdytysohjelmia on monenlaisia esimerkiksi jotain tiettyä tilannetta varten tai se voi olla yleisluontoinen, eritilanteisiin soveltuva runko. Ohjelmien sisältö ja laajuus vaihtelevat tarpeen mukaan. Monissa työpaikoissa on huomattu käytännölliseksi huolellisesti tehty perehdytysohjelma jota pystyy käyttämään eri tilanteissa. Samalla se toimii myös hyvänä muistilistana. (Kangas 2000, 7)

Perehdytyksessä apumateriaalin tekeminen voi viedä paljon aikaa, mutta toisaalta se voi säästää aikaa paljon itse perehdytyksessä. Apumateriaalia suunniteltaessa ja tehtäessä tulee sopia tarkasti, kuka pitää aineistoa ajan tasalla ja miten usein.

(Kangas 2000, 7)

Ensimmäisenä päivänä uudessa työpaikassa tulee paljon uutta asiaa. Apumateriaalin tarkoituksena onkin tukea perehtyjää asioiden mieleenpainumisessa ja asioiden muistamisessa. Etukäteinen perehtyminen työpaikan asioihin selkeyttää perehdyttämistä ja perehtyjä omaksuu helpommin kuulemansa. Perehdytys tilanteessa pelkän puheen lisäksi annettava materiaali esim. perehdyskansio selkeyttää tilannetta ja asiat jäävät paremmin mieleen. Perehtyjä voi myös myöhemmin palata ja tarkistaa asioita, kun hänellä on käytössä apumateriaali. Apumateriaalia ovat mm. toimintakertomus, henkilöstölehdet, muistiot, perehdyttämishjelmat, perehdytyskansio perehdyttäjien käyttöön ja esim. video-tallenteet. (Kangas 2000, 10)

Perehdytyskansio voi olla laajuudeltaan ja ulkoasultaan erilainen ja sen voi antaa myös perehtyjälle omaksi. Kansiosta tulee löytyä yritykseen, talon tapoihin, ja työsuhte sekä työturvallisuusasioihin liittyviä asioita. Kansiosta voi löytyä myös toimenkuvia, työohjeita sekä hoito-ohjeita. Nykypäivänä perehdytyskansio voi olla myös tietokoneversiona sekä Internet versiona jolloin etukäteen perehtyminen helpottuu. (Kangas 2000, 10)

Oma kohtainen kokemus on monesta Sairaankuljetus yrityksestä jossa olen työskennellyt, eikä missään ole ollut tarpeeksi mielestäni panostettu perehdytykseen. Nykypäivän suuntaus näyttäisi olevan, että enemmän panostettaisiin perehdytykseen ja nyt on tullutkin paljon perehdytyskansioita myös sairaankuljetuspuolelle. Oma työtä myös motivoi kovasti se kun Joutsan sairaankuljetuksella ei ole ollut aikaisempaa perehdytysmateriaalia että minun jälkeen tulevat uudet työntekijät ja opiskelijat saisivat paremman perehdytyksen kun itse olen aikoinani saanut.

6 PEREHDYTYSKANSION SISÄLTÖ

Lopullisen perehdytyskansion sisältö muotoutui Joutsan sairaankuljetuksen tarpeista. Kävimme yhdessä läpi Joutsan sairaankuljetuksen työntekijöiden kanssa työnsisältöä. Työn edetessä kuitenkin kävimme keskusteluja työn sisällöstä Joutsan sairaankuljetuksen esimiehen Aki Meinanderin kanssa joka toimi samalla opinnäytetyöni ohjaajana työelämässä. Jouduimme muokkaamaan alkuperäistä suunnitelmaa ja kokonaisuutta hieman koska tiettyjä kohtia oli jätettävä pois ja joitain kohtia halusimme lisätä vielä työn loppuvaiheessa. Tarkoituksena oli, että perehdytysoppaasta löytyisi lähes kaikki oleellinen tieto, jota uusi ensihoidon työntekijä tai opiskelija tarvitsee aloittaessaan työskentelyn Joutsan sairaankuljetuksessa. Perehdytysoppaaseen on lisätty myös valokuvia havainnollistamaan asioita ja keventämään ulkoasua.

Perehdytysoppaan keskeinen sisältö:

Johdanto

Joutsan Sairaankuljetus oy:n esittely

Ensihoito yksikön esittely

Ambulanssin ja lääkintävarusteiden päivittäinen kunnossapito ja viikkosiivous

Henkilöstön suojavarusteet/työturvallisuus sekä päivystysasunto

Yleiset asiat (mm. työvuorot, työaika, lomat, vakuutusurva ja työterveyshuolto)

Tiedonkulku ja viestintä

Lääkehuolto/Kalustohuolto

Hoitovälinereppujen sisältö

Liitteet:

Liite 1: Hoito-ohjeet

Liite 2: Tuntilista ja mallipohja miten lista täytetään

Liite 3: Sairaankuljetus tehtäväkoodit

Liite 4: Viranomaisviestinnässä käytetyt sairaalakoodit (päivitetään tammikuu 2011)

Liite 5: Lääkelista (päivitetään tammikuu 2011)

7 HANKKEEN TOTEUTUS JOUTSAN SAIRAANKULJETUKSELLE

Joutsan sairaankuljetus oy on yksityinen sairaankuljetus yritys. Sairaankuljetukselle on määritetty sairaankuljetus esimies. Yrityksessä toimii 4 vakituista sairaankuljettajaa, joista 2 on koulutukseltaan Sairaanhoitajaa AMK, ja lähihoitaja/ensihoito ja lääkintävahtimestari. Joutsan Sairaankuljetus hoitaa Joutsan ja Luhangan kunnan kiireettömän ja kiireellisen sairaankuljetuksen. Tällä hetkellä sairaankuljetus toimii yhdellä ambulanssilla joka on klo 8-16 välittömässä lähtövalmiudessa ja klo 16-8 varallaololla 15 min lähtövalmiudessa. Toinen ambulanssi on varalla ja käytettävissä esim. erilaisissa yleisötapauksissa.

Keskisuomen sairaanhoitopiirin ensihoitovastuulääkäri on ohjeistanut Joutsan sairaankuljetukseen niin, että toimintaa pyritään toteuttamaan hoitotason ajatuksella H+P(hoitotasoinen ja perustasoinen sairaankuljettaja), jossa toisella on hoitotason velvoitteet ja toisella sairaankuljettajalla perustason velvoitteet. Virallisesti ensihoidonvastuulääkäri aloittaa työskentelyn 1.1.2011 Keskisuomen keskussairaalassa ja samalla Joutsan sairaankuljetus siirtyy sairaanhoitopiirin valvonnan alaisuuteen. Aikaisemmin Joutsan Sairaankuljetuksessa toimittiin oman terveyskeskuksen vastuulääkäriin laajennetuilla perustasonluvilla. Joka tarkoitti sitä että vastuulääkäri oli testannut sairaankuljettajien osaamisen ja myöntänyt työpaikka-kohtaiset lääkkeenantoluvat.

Lähtökohdat hankkeistetulle opinnäytetyölle oli mielestäni hyvät ja alusta asti työn tekeminen oli haasteellista mutta mielekästä. Työelämälähtöisyys on tärkeässä osassa tehdessä hankkeistettua opinnäytetyötä ja omalla kohdallani oli hyvä että pystyin työni kautta kehittämään minulle jo tuttua työyhteisöä. Selkeät tavoitteet työlle mielestäni ohjasi työtä koko aika eteenpäin vaikka välillä työn edetessä tuli hetkiä jolloin työ ei edennyt.

7.1 Perehdytyskansion toteutus ja yhteistyö Joutsan sairaankuljetuksen kanssa

Alkuperäisen suunnitelman mukaan tavoitteena oli tehdä kesän aikana perehdytyskansiota samalla kun työskentelen sairaankuljettajana Joutsassa. Kesän mittaan huomasin että itse työ sairaankuljetuksessa on niin sitovaa että jouduin miettimään aikataulutusta uudestaan.

Koin kuitenkin työtovereiden ja sairaankuljetusesimiehen tuen tärkeäksi ja yhdessä mietimmekin työhön tulevia asioita. Syksyllä kun aloitin perehdytyskansiota tekemään minulla oli jo selkeä pohja jonka mukaan jatkoin tiedon etsimistä. Kansioon kerätty tieto on Joutsan sairaankuljettajien kanssa mietittyä tietoa jonka halusimme tuoda yrityksestä esille. Kansion edetessä sairaankuljetus esimiehen kanssa muokkasimme työn sisältöä, osan jouduimme jättämään pois ja tilalle otimme taas Joutsan näkökulmasta tärkeitä asioita.

Haasteelliseksi koin Joutsan sairaankuljetuksen muuttuvan tilanteen, uuden kaluston hankinta tuli juuri ajankohtaiseksi syksyllä ja uusi ambulanssi on tilauksessa ja luultavasti tulee käyttöön alkuvuodesta 2011. Syksyllä Joutsan sairaankuljetus päivitti hoitovälineistöään valmiiksi uutta autoa varten. Pääsin olemaan mukana uuden hoito välineistön tilaamisessa ja kehittämisessä sekä olin mukana suunnittelemassa uuden auton varustelua. Tämä tarkoittikin sitä että kaikkia uudistuksia emme saaneet vielä päivitettyä tähän perehdytyskansioon vaan jouduimme jättämään tiettyjä kohtia avoimiksi ja työyhteisö päivittää kansion ajantasalle vuodenvaihteessa kun uusikalusto tulee käyttöön.

Yhteistyö Joutsan sairaankuljetuksen kanssa työn edetessä oli helppoa ja vaivatonta kun tunsimme toisemme hyvin etukäteen. Pystyimmekin keskustelemaan työtä hiertävistä asioista suoraan eikä tarvinnut miettiä uskaltaako tätä asiaa kysyä vai ei. Organisaation pienuus ehkä oli yksi tekijä joka välillä häiritsi. Joutsan sairaankuljetuksen kangistuminen tiettyyn toimintamalliin ja uusien asioiden nihkeä omaksuminen sairaankuljetukseen tuli välillä esiin työtä tehdessä. Koin silti tärke-

äksi että pystyin tarjoamaan hieman uusia tuulia ja uusia toimintamalleja helpottamaan ja piristämään Joutsan sairaankuljetusta.

7.2 Hankkeen tavoitteiden toteutuminen

Halusin tuottaa perehdytyskansion, joka tulisi käyttöön ja palvelisi uusia työntekijöitä sekä ensihoidon opiskelijoita ja Joutsan sairaankuljetuksen vakituisia sairaankuljettajia. Mielestäni saimme yhdessä Joutsan sairaankuljetuksen työntekijöiden kanssa koottua kansioon kaikki ne perustiedot joita kansion lukija voisi tarvitakin perehtyessään Joutsan sairaankuljetukseen. Tarkoituksena oli esitellä Joutsan sairaankuljetus ja sitä ohjaavat tahot, sekä työhön liittyvät ja sitä ohjaavat säännöt, käytänteet ja ohjeet.

Perehdytyskansion sisältö määriteltiin Joutsan sairaankuljetuksen työntekijöiden kanssa yhdessä semmoiseksi kokonaisuudeksi, jotta perehtyjä saisi selkeän kuvan Joutsan sairaankuljetuksen toiminnasta. Kansion tarkoitus oli olla kattava, mutta samalla lyhyt ja ytimekäs kokonaisuus jotta lukija sen jaksaisi hyvin lukea. Kaikkia valmiita ohjeita ei kirjoitettu kansioon uudestaan vaan niiden olemassa olo mainittiin ja laitettiin liitteenä työn loppuun. Tässä vaiheessa perehdytyskansio tulee kansiomallisena suoraan käyttöön ambulanssiin, mutta jatkossa voi olla että nettiversio päivitetään yrityksen nettisivuille.

Opinnäytetyön teoriaosuuden tarkoituksena oli täydentää ja selventää itse perehdytyskansiota. Teoriaosuudessa oli mielestäni oleellista esitellä ja määritellä hankeopinnäytetyö, hankkeen erivaiheet sekä nykypäivän ensihoito. Tarkastelin myös teoriaosuudessa sairaanhoitaja AMK ja ensihoitaja AMK valmiuksia toimia ensihoidossa. Oleellisina asioina koin määritellä ensihoidon yleisiä käsitteitä, kertoa sitä ohjaavasta lainsäädännöstä ja esittelin myös tarkemmin Joutsan sairaankuljetuksen teoriaosuudessa. Ensihoito on oma erikoisalansa, josta asiaa on nykypäivänä todella paljon, mutta johonkin työ piti järkevästi rajata.

Opinnäytetyön yksi keskeisimmistä osa-alueista oli perehdytys. Työssä pyrin käymään läpi, mitä on hyvä perehdyttäminen, minkälainen on hyvä perehdyttäjä sekä minkälaista apumateriaalia perehdyttämisessä tulisi käyttää. Teoria osuuden pohjalta sain kuvan minkälaista perehdytysprosessi tulisi olla, ja sen pohjalta sain rakennettua itse tuotoksen.

8 POHDINTA

Aloitin opinnäytetyön työstämisen ajoissa jo viime vuoden syksyllä ilmoittautumalla opinnäytetyö prosessiin. Keväällä ehdin ohjaavan opettajan opastuksella aloittaa teoria osuuden suunnittelua ja kokoamista. Keväällä sainkin teoria osuutta tehtyä, mutta kesän suunnitelmat menivät uusiksi koska olin töissä niin paljon etten ehtinyt työstämään opinnäytettä eteenpäin. Syksyllä jatkuikin työkiireet mutta järjestin sopivia välejä aikatauluun jolloin tein vain pelkästään opinnäytetyötä. Itse teoria osuuden sain hyvin valmiiksi ja pystyin sitä vielä palautteen mukaan muokkaamaan.

Itse perehdytyskansion tekeminen oli mielekästä ja yhteistyö Joutsan sairaankuljetuksen kanssa onnistui hyvin. Työyhteisön tuki työn edetessä oli tärkeää ja yhteistyö Joutsan sairaankuljetuksen esimiehen kanssa oli ratkaisevaa. Paljon mietittiin Joutsan ambulanssin tarpeita ja työ edetessä muokkasimmekin kansion sisältöä enemmän Joutsan tarpeiden mukaisesti. Välillä hankalaksi osoittautui aikataulujen sovittaminen yhteen Joutsan sairaankuljetuksen esimiehen kanssa, aika paljon jouduimmekin keskustelemaan sähköpostin ja puhelimen välityksellä perehdytyskansista.

Työn palautus päivän lähestyessä perehdytyskansion tekeminen meinasi olla tiukkaa ja oman aikataulun sovittaminen työn, koulun ja opinnäytetyön välillä oli hankalaa. Jouduinkin välillä miettimään mihin rahkeeni riittävät kuitenkin niin että saisin opinnäytetyön tehtyä. Tarkoitus on, että kansiota päivitetään sekä kehitetään jatkossa, jotta se ei vanhene ja palvelee tarkoitustaan myös jatkossa. Kun itse perehdytyskansio tulee käyttöön ja nähdään sen toimivuus, jatkossa voisi ollakin tulevien opinnäytetöiden aiheena hyvä esimerkiksi seurata ja tarkkailla perehdytyksen onnistumista.

Opinnäytetyöhankkeen aikana opin muun muassa aikataulutusta, itsenäistä päätöksentekoa, tiimityötä sekä ammatillista kasvua. Hanke on ollut paljon aikaa vie-

vää ja olenkin joutunut miettimään syksyn aikataulutusta tarkkaan jotta sain opinnäytetyön ajoissa valmiiksi. Opinnäytetyön tekeminen on kuitenkin ollut mielekästä ja on joutunut ottamaan vastuun omasta oppimisesta ja työn etenemisestä sekä valmiiksi saamisesta. Mielestäni tämä opinnäytetyö prosessi on kehittänyt minua yksilönä ja osana Joutsan sairaankuljetusta sekä kasvattanut minua tulevaan työhön sairaanhoitajana.

LÄHTEET

Asetus sairaankuljetuksesta 565/1994. Annettu Helsingissä 28.6.1994.

Castrén, M., Kinnunen, A., Paakkonen, H., Pousi, J., Seppälä, J. & Väisänen, O. 2005. Ensihoidon perusteet. 3. uudistettu painos. Kuopio: Pelastusopisto, 9.

Kangas, P. 2000. Perehdyttäminen palvelualoilla. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.

Kansanterveyslaki 66/1972. Annettu Helsingissä 28.1.1972.

Lahti, T. 2007. Sairaanhoidtajien työhön perehdyttäminen. Tampereen Yliopisto, Pro gradu-tutkielma.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992. Annettu Helsingissä 17.8.1992

Metropolia. 2010. [viitattu 16.10.2010]. Saatavissa:

<http://www.metropolia.fi/koulutustarjonta/sosiaali-ja-terveysala/hoitotyö/hoitotyö/>

Metropolia. 2010. [viitattu 17.10.2010]. Saatavissa:

<http://www.metropolia.fi/haku/koulutustarjonta-kevat-2010-nuoret-sosiaali-ja-terveysala/ensihoido/>

Määttä, T. 2008. Ensihoidon erityispiirteet. Teoksessa Kuisma, M., Holmström, P. & Porthan, K. (toim.). Ensihoito. Helsinki: Tammi, 27.

Opetusministeriö. 2001. [viitattu 28.10.2010]. Saatavissa:

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2001/ammattikorkeakoulusta_terveydenhuoltoon_koulutuksesta_valmistuv

Raivio, P. 2010. Kiinnitä työhön ja tulokseen. Opas kuntatyön perehdyttäjille. Kuntatyö 2010-projekti.

Silfverberg, P. 2007. Ideasta projektiksi, projektinvetäjän käsikirja. [viitattu 16.3.2010]. Saatavissa: <http://www.mol.fi/esf/ennakointi/raportit/pvopas.pdf>

Vanhanen-Nuutinen, L. & Lambert, P. 2005. Hankkeesta julkaisuksi. (toim.) Helsinki: Edita.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2. p. Helsinki: Tammi.

Virtanen, P. 2000. Projektityö. Porvoo: WSOY.

LIITTEET

Perehdytyskansio